

<https://doi.org/10.26565/1992-2337-2026-1-21>

УДК 351:004.9:316.42

Сікало Максим Володимирович,

доктор філософії з публічного управління та адміністрування,
докторант кафедри економічної політики та менеджменту
навчально-наукового інституту “Інститут державного управління”
Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна,
майдан Свободи, 4, м. Харків, 61022, Україна
e-mail: sikalomv@i.ua <http://orcid.org/0000-0001-5949-5712>

ПАСТКА ІМІТАЦІЙНОЇ МОДЕРНІЗАЦІЇ: АСИМЕТРІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЦИФРОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТА МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ЦИФРОВОЮ ТРАНСФОРМАЦІЄЮ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

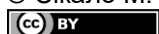
Анотація. У статті досліджено парадоксальний характер цифрової трансформації соціально-економічної системи України в контексті європеїзації цифрового врядування. Обґрунтовано твердження, що Україна опинилася в пастці імітаційної модернізації, для якої характерні поверхове відтворення стандартів Європейського Союзу та запровадження вітринних цифрових сервісів за відсутності належної інституційної спроможності, що, своєю чергою, посилює структурні диспропорції та цифрову стратифікацію. Метою дослідження є теоретичне й методологічне пояснення механізму «подвійної імітації» під час трансферу регуляторних моделей ЄС (GDPR, AI Act, DORA, DSA/DMA, Data Act, eIDAS) до українського контексту та його наслідків для різних підсистем соціально-економічної системи. Методологічну основу становлять системний, інституційно-когнітивний і порівняльний підходи, критичний аналіз політики, кейс-стаді цифрових платформ, а також розроблена автором матриця якісних індикаторів «подвійної імітації».

На основі синтезу емпіричних даних з європейського та українського контекстів показано, що кожен елемент цифрового регулювання зазнає двох рівнів викривлення: у державах-членах ЄС – через бюрократизацію та домінування логіки комплаєнсу, в Україні – через декларативний характер норм і слабкість механізмів їх виконання. Показано, що наслідком цього є фрагментація цифрового простору на ізольовані анклавні, поглиблення цифрового розриву, прекаріатизація зайнятості та посилення монополізації ринків. Наукова новизна полягає в концептуалізації пастки «подвійної імітації» як ключового ризику периферійної цифрової модернізації та в обґрунтуванні матриці якісних індикаторів для її діагностики.

Як цитувати: Сікало М. В. Пастка імітаційної модернізації: асиметрія європейського цифрового регулювання та механізми публічного управління цифровою трансформацією соціально-економічної системи України. *Державне будівництво*. 2026. № 1 (39). С. 313–334. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2026-1-21>

In cites: Sikalo, M.V. (2026). The imitative modernization trap: asymmetries of european digital regulation and the public governance of digital transformation in Ukraine's socio-economic system. *State Formation*, no. 1 (39), 313–334. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2026-1-21> [in Ukrainian].

© Сікало М. В., 2026

This is an open access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License 4.0

Практичне значення отриманих результатів полягає у закладенні підґрунтя для переходу від проєктно орієнтованої до системної моделі публічного управління цифровою трансформацією, зорієнтованої на інклюзивність, цифрові права та посилення національної інституційної спроможності.

Ключові слова: *цифрова трансформація, соціально-економічна система, механізми публічного управління, європеїзація, імітаційна модернізація, цифрове регулювання, цифровий розрив, інституційна спроможність.*

Актуальність дослідження. Цифрова трансформація України відбувається в умовах розриву між технологічним детермінізмом державної політики та інституційною неготовністю суспільства. Україна опинилася у пастці імітаційної модернізації, коли поверхневі прояви цифровізації супроводжуються загостренням структурних диспропорцій соціально-економічної системи [32]. Цифрова трансформація охоплює не лише оцифрування процедур, а зміну організаційних процесів, управлінських ролей і механізмів створення публічної цінності, вона охоплює не лише оцифрування процедур, а зміну організаційних процесів і ролей. За таких умов запозичення окремих цифрових рішень без інституційного перепроєктування не приводить до повноцінної модернізації державного управління [38]. Електронне урядування еволюціонувало від цифровізації окремих адміністративних процедур до формування комплексних цифрових екосистем управління [34]. Цифрову трансформацію слід розглядати не лише як інструмент модернізації управління, а як формування нової інституційної реальності соціально-економічної системи [33].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасних дослідженнях цифрової трансформації важливе місце посідає концепція транзитивної цифрової державності, яка трактує її як нелінійний перехід від фрагментованих структур управління до інтегрованих цифрових систем [32]. Перший блок джерел охоплює роботи, що розглядають цифрову трансформацію як складне соціально-технічне явище сучасної модернізації. Такі праці закладають фундамент для вивчення взаємодії технологічних інновацій, інституційних змін і соціальних наслідків. Зокрема, увага приділяється проблемам цифрової нерівності, прекаризації зайнятості та динаміці платформного капіталізму. Наприклад, Галушак О. та ін. (2023) простежують еволюцію процесів цифровізації в Україні, виокремлюючи кілька етапів – від розбудови інтернет-інфраструктури та електронного урядування до впровадження штучного інтелекту – і відзначають поступове покращення позицій України у світових цифрових рейтингах за наявності значного нереалізованого потенціалу [25]. Скорик О. і Рябоконь Н. (2020), аналізуючи зарубіжний досвід, наголошують на необхідності адаптації моделей публічного управління до умов цифрової ери; ними показано, що в розвинених країнах сформовано різні підходи до цифрової трансформації врядування, тоді як в Україні спостерігається фрагментарне впровадження інновацій, що актуалізує проблему пристосування найкращих практик до національного контексту [36]. Гнучке урядування постає як відповідь на провали масштабних цифрових проєктів, коли

лінійні бюрократичні процедури не встигають за темпом технологічних змін. Для України це означає потребу переходу від формальної імплементації цифрових стандартів до ітеративного управління з постійним зворотним зв'язком і коригуванням рішень [15].

Другий блок літератури присвячений нормативним рамкам цифрового врядування Європейського Союзу та питанням їх імплементації. Сюди належать аналізи ключових європейських актів – Загального регламенту із захисту даних (GDPR), Закону про штучний інтелект, Регламенту DORA, актів про цифрові послуги та ринки (DSA/DMA), Закону про дані, регламенту eIDAS – а також дослідження принципів і наслідків їх застосування. Виходячи зі змісту цих документів, у літературі сформувався консенсус, що європейська модель цифрового регулювання розроблена передусім для зрілих ринків з високим рівнем цифрової грамотності та потужними інститутами. Зокрема, Бредфорд у книзі «Брюссельський ефект» (2020) наголошує, що ЄС здатен через регулювання визначати глобальні стандарти – яскравим прикладом є GDPR, який попри суворі вимоги фактично став світовим еталоном захисту даних, прийнятим і в інших країнах та корпораціях [2]. Логіка цифрово-епохального врядування виникає як реакція на фрагментацію, ускладнення та транзакційні втрати, породжені попередніми хвилями адміністративних реформ. У цьому контексті цифрова трансформація набуває змісту не як множення окремих сервісів, а як реінтеграція державних функцій, даних і каналів взаємодії з громадянами [5]. Водночас для периферійних економік просте перейняття цих стандартів може бути проблемним. У Плані цифрової євроінтеграції України (Мінцифри, 2024) окреслено кроки з впровадження європейських норм [41], але на практиці спостерігається розрив між формальним ухваленням правил та їх виконанням. Так, Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради з прав людини за 2024 р. фіксує тисячі порушень законодавства у сфері захисту персональних даних, при тому що дієвих санкцій практично не застосовано [38]. Крастєв і Холмс (2018) зазначають, що нав'язана потреба «бути як Захід» після 1989 року призвела до формування лише фасадних інститутів, що приховують глибоку невідповідність місцевих умов і породжують суспільне невдоволення [13]. Отже, література вказує на асиметрію цифрового регулювання: правила, ефективні у розвиненому середовищі, при механічному запозиченні на периферії можуть набувати характеру імітаційних, створюючи «вітрину» європеїзації без реальних трансформацій

Третій блок джерел становлять емпіричні та статистичні дані, що дозволяють кількісно оцінити прогрес і диспропорції цифрової трансформації в Україні. Офіційна статистика Держстату відображає рівень впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у різних секторах економіки [39]. За інформацією НБУ, навіть в умовах потрясінь 2024 року національна платіжна система (СЕП) працювала безперервно та впроваджувала інновації [37], що свідчить про високу технологічну стійкість банківської інфраструктури. Окремі академічні дослідження деталізують ці тенденції: так, Заверуха І. і Скоропад І. (2025) доводять, що впровадження інновацій у мобільних банківських застосу-

нках суттєво поліпшило клієнтський досвід і конкурентні позиції банків, демонструючи переваги цифровізації у фінансовій сфері [27]. Водночас, як показують Кретов Д. та Міндова О. (2024), процес цифровізації банківського сектору України хоча і має позитивні результати, все ще потребує подальшого розвитку та усунення ряду перешкод [28]. Щодо соціальної сфери, аналітичний звіт CEDOS (2024) виявив, що попри майже стовідсоткове підключення шкіл до інтернету, лише близько третини українських учителів регулярно застосовують цифрові інструменти в освітньому процесі, тоді як дві третини обмежуються показом презентацій [40]. Ці висновки узгоджуються з даними Державної служби якості освіти України про стан цифровізації у закладах вищої освіти, яка теж носить фрагментарний характер [26;29]. Таким чином, кількісний зріз підтверджує наявність суттєвого розриву: навіть за наявності базової інфраструктури та нормативних вимог, фактичне використання цифрових технологій у багатьох галузях залишається поверховим. Практичний досвід цифровізації на регіональному рівні також показує, що навіть за високої доступності електронних сервісів зберігаються кадрові, інфраструктурні та культурні бар'єри, які стримують перехід від сервісної цифровізації до повноцінної інституційної трансформації [35].

Четвертий блок літератури складають прикладні дослідження та аналітичні матеріали, що зосереджені на конкретних моделях і наслідках цифрового врядування. Порівняльний аналіз інституційних підходів у різних країнах показує, що існують альтернативні шляхи організації державного цифрового управління. Вивчення досвіду Естонії з її інфраструктурою X-Road та загальноєвропейської ініціативи Gaia-X формує уявлення про переваги побудови відкритих, сумісних екосистем даних, які посилюють інституційну стійкість цифрової держави [11]. Для українського контексту ці кейси є дороговказом, як можна відійти від проектної розрізненості до системної інтеграції цифрових сервісів. Дослідження регуляторних органів та експертних центрів висвітлюють проблематику впровадження нових правил для бізнесу: зокрема, у звіті BRDO (2022) розглянуто виклики для українських МСП у сфері діджиталізації та регулювання [31], а статистичні огляди ринку демонструють стрімке зростання цифрової економіки, поєднане з посиленням конкурентного тиску на традиційні бізнес-моделі [3;20]. Такі матеріали допомагають оцінити практичні наслідки цифрових реформ: з одного боку, відкриваються нові можливості для інновацій та підприємництва, з іншого – посилюються ризики монополізації ринків та виникнення бар'єрів для малих гравців.

Синтез наведених джерел дозволяє глибоко і всебічно осмислити феномен «подвійної імітації» у цифровій модернізації. Теоретичні концепції забезпечують розуміння того, чому поверхове копіювання зовнішніх моделей без належних внутрішніх передумов приречене на збій. Адаптивне врядування передбачає не лише здатність держави змінюватися, а й спроможність робити це без втрати підзвітності та керованості. Для України це особливо важливо, оскільки механічне копіювання цифрових моделей ЄС без адаптації до власної ін-

ституційної архітектури підвищує ризик нормативної декларативності [9]. Аналіз європейських регуляторних рамок та їх впливу вказує де саме виникають викривлення при трансфері норм – спочатку в самих країнах ЄС через бюрократизацію комплаєнсу, а далі в Україні через слабку імплементацію. Емпіричні дані підтверджують що цифрова трансформація відбувається нерівномірно, поглиблюючи розрив між «вітринними» успіхами та реальним станом справ. У сучасних дослідженнях дедалі більше підкреслюється, що цифровізація державного управління не може бути зведена лише до технологічних змін, оскільки її ефективність визначається рівнем інституційної спроможності держави [33].

Формулювання цілей статті. Ціллю цього дослідження є надання теоретичної основи та методологічної реалізації механізму «подвійної імітації» у сфері державного управління, що стосується цифрової трансформації соціально-економічної системи України, зокрема в рамках європейської інтеграції цифрового управління, поряд з дослідженням його структурних наслідків та потенційних стратегій пом'якшення цих проблем.

Наукова новизна дослідження полягає у концептуалізації феномену «подвійної імітації» як системного механізму периферійної цифрової модернізації, що виникає внаслідок асиметричного трансферу європейських регуляторних моделей до інституційно відмінного середовища. У роботі обґрунтовано аналітичну матрицю якісних індикаторів імітаційної модернізації та показано, що механічне запозичення норм цифрового регулювання ЄС без відповідної інституційної спроможності спричиняє фрагментацію цифрового простору, посилення структурних диспропорцій і формування «цифрових анклавів» у соціально-економічній системі України

Методологія дослідження базується на системному підході, який розглядає цифрову трансформацію як соціально-технічний процес, в якому технологічні, інституційні, економічні та культурні компоненти взаємопов'язані. Емпіричну основу складають статистичні дані, отримані Державною службою статистики України, Національного банку України, Міністерства освіти і науки України, CEDOS, Управління ефективного регулювання, а також звіти, сформовані Європейською Комісією та іншими міжнародними організаціями [30; 40; 26; 24; 3; 31; 18].

Виклад основного матеріалу дослідження. Дослідження внутрішньої динаміки цифрової трансформації в державному управлінні виявляє механізми поверхневої модернізації. Урядова платформа «Дія» була створена, серед інших цілей, як «вітрина», що представляє цифрову Україну для міжнародних партнерів та інвесторів, тоді як фундаментальні реєстри продовжували працювати ізольовано, що призвело до дублювання даних у різних відомствах.

Кількісні показники підкріплюють аргумент поверхневої модернізації. Як повідомляє Державна служба статистики України, у 2023 році лише 14% промислових підприємств використовували системи управління виробництвом (ERP), на відміну від 31% Польщі та 56% Німеччини [39]. Водночас, значні

83% українських підприємств, які використовують ERP-системи, покладаються на застарілі версії з 2010 по 2015 рік, позбавлені оновлень та інтеграції з іншими системами. Це є прикладом типового випадку модернізації імітації: поверхневого існування цифрових систем, які насправді є неефективними та відключеними від основних бізнес-процесів.

Нерівномірна цифровізація підсистем соціально-економічної системи України спричинила «фрагментовану модернізацію», за якої різні сектори функціонують у відмінних технологічних парадигмах. Фінансовий сектор активно розвивається у межах платформної економіки, використовуючи елементи штучного інтелекту та блокчейн-рішень і формуючи автономну екосистему цифрових послуг. Водночас промислове виробництво значною мірою залишається на третьому технологічному етапі з обмеженою автоматизацією, а соціальна інфраструктура продовжує працювати за доцифровими принципами, спираючись на паперову документацію та особисту взаємодію. Така технологічна асиметрія зумовлює різні темпи розвитку: фінансовий сектор працює у мілісекундному режимі, промисловість орієнтується на квартальне планування, а соціальна сфера – на річні бюджетні цикли. У результаті імітаційна модернізація проявляється у збереженні розрізнених технологічних режимів під виглядом єдиного цифрового фреймворку.

Комплексне дослідження, проведене Національним банком України, показує, що 94% банківських операцій здійснюються в цифровому форматі, однак лише 23% малих та середніх підприємств використовують цифрові канали для здійснення фінансових операцій, демонструючи перевагу готівковим розрахункам [37;30]. Ця очевидна невідповідність означає, що поверхнева модернізація породжує «острови цифрової ефективності» серед величезного простору застарілих економічних практик. Фінансові установи виділяють мільярди на покращення цифрової інфраструктури, проте 48% їхніх корпоративних клієнтів продовжують подавати паперову документацію для отримання кредитів через відсутність внутрішніх систем цифрового обліку [27;28].

Система освіти чітко демонструє ознаки поверхневої модернізації. Як повідомляє Міністерство освіти і науки України, 98% шкіл підключені до Інтернету, проте дослідження CEDOS показує, що лише 31% вчителів послідовно використовують цифрові інструменти в аудиторіях, причому 67% обмежуються презентацією слайдів [40]. У університетах ситуація ще більш показова: аудит Державної служби якості освіти показує, що 72% вищих навчальних закладів встановили системи дистанційного навчання, але лише 18% курсів справді адаптовані для онлайн-залучення, а решта складається з сканованих підручників та попередньо записаних лекцій, позбавлених інтерактивних компонентів [26]. Це є прикладом того, як зовнішні ознаки оцифрування (такі як доступ до платформи та доступність обладнання) приховують відсутність еволюції в навчальних стратегіях та методологіях - ядрі поверхневої модернізації.

Фрагментація соціально-економічної системи стає очевидною, оскільки цифрова трансформація посилює наявні структурні розриви. Кожен сектор

формує власний цифровий ландшафт, несумісний з іншими. Банки розвивають замкнені платформні екосистеми, державні установи створюють ізольовані реєстри без обміну даними, а освітні заклади використовують різні платформи без спільних стандартів. У результаті замість цілісної цифрової трансформації система розпадається на цифрові анклав, що збільшує транзакційні витрати між ними. Це є прикладом класичних характеристик імітованої модернізації - проектування ілюзії прогресу, посилюючи системні виклики (табл. 1).

Таблиця 1. – Системні розриви цифрової трансформації соціально-економічної системи України

Table 1. – Systemic Gaps in the Digital Transformation of Ukraine's Socioeconomic System

Рівень розриву Level of Disparity	Риси прояву Manifestations	Системні наслідки Systemic Consequences	Механізми поглиблення Mechanisms of Widening
Технологічний	Співіснування різних технологічних укладів	Неможливість синергії між секторами економіки	Відсутність єдиних технологічних стандартів та протоколів
Соціальний	Цифрова стратифікація суспільства за доступом	Консервація соціальної нерівності в нових формах	Комерціалізація цифрової освіти та компетенцій
Економічний	Дуальність цифрової та традиційної економіки	Зниження загальної продуктивності системи	Концентрація інвестицій в окремих цифрових анклавах
Інституційний	Конфлікт цифрових та аналогових інститутів	Регуляторний хаос та правова невизначеність	Опір традиційних еліт системним змінам
Культурний	Розрив між цифровими natives та immigrants	Міжгенераційний конфлікт цінностей та практик	Відсутність інклюзивних механізмів адаптації
Просторовий	Цифровий розрив між центром та периферією	Посилення регіональних диспропорцій розвитку	Концентрація цифрової інфраструктури в мегаполісах

*Джерело: розробка автора.

*Source: Author's own work.

Для узагальнення описаних процесів доцільно представити концептуальну модель механізму «подвійної імітації», що виникає під час трансферу цифрового регулювання Європейського Союзу до інституційно відмінного середовища (рис.1). Ця модель демонструє, як нормативні конструкції, сформовані в умовах зрілих цифрових ринків, зазнають послідовних викривлень на різних рівнях інституційного середовища та призводять до структурної фрагментації цифрової трансформації.

Рис. 1. Концептуальна модель механізму «подвійної імітації» цифрової модернізації

Fig. 1. Conceptual model of the “double imitation” mechanism of digital modernization

*Джерело: розробка автора.

*Source: Author's own work.

Загострення соціальної нерівності внаслідок цифрового розриву набуває чітких проявів всередині українського середовища, що обґрунтовує гіпотезу модернізації імітації. На відміну від розвинених країн, де цифровий розрив переважно пов'язаний з індивідуальними навичками та мотивацією, в Україні він має структурний характер. Доступ до високоякісного Інтернету, сучасних пристроїв та освітніх платформ на основі підписки став новою формою соціального капіталу, що передається між поколіннями. Це явище «цифрової спадковості» увічнює та посилює переважаючу соціальну тканину, роблячи соціальну мобільність все більш складною. Про модельовану модернізацію в соціальній сфері свідчить створення цифрових можливостей для осіб, які вже наділені ресурсами, одночасно маргіналізуючи вразливі групи населення.

Монополізація цифрових ринків в Україні проявляє особливий характер, тим самим обґрунтовуючи твердження щодо імітаційної сутності цифрової трансформації. Ці екземпляри не представляють традиційні монополії індустріальної епохи, а скоріше квазімонополії платформи, які використовують мережеві ефекти та контроль даних для підтвердження домінування. Українські цифрові платформи імітують бізнес-моделі глобальних корпорацій, хоча і позбавлені їх інноваційних елементів. Їх монополістичні тенденції виникають не з технологічної переваги, а з привласнення ринку та встановлення штучних бар'єрів. Антимонopolьні норми, розроблені для промислової економіки, виявляють свою неефективність при зіткненні з алгоритмічним ціноутворенням, збором та використанням даних, а також гегемонією платформи над екосистемами. Отже, існує схильність до імітації конкурентного цифрового ринку, що призводить до його справжньої олігополізації.

Європейська політика у сфері цифрових технологій еволюціонувала від переважно ринкової логіки до конституційно зорієнтованого підходу, у центрі якого стоїть захист фундаментальних прав. Це означає, що трансфер цифрового регулювання ЄС до України не може обмежуватися юридичною трансплантацією норм без одночасного посилення інституцій, здатних гарантувати цифрові права на практиці [4]. Вплив європейського цифрового регулювання на метаморфозу соціально-економічної структури України проявляється як процес акліматизації до норм і стандартів, які були задумані в окремих інституційно-економічних рамках, тим самим посилюючи феномен імітації модернізації. Притаманна асиметрія полягає в тому, що Європейський Союз формулює правила, спрямовані на захист вже створеного цифрового ринку та його складових з передовим рівнем цифрової грамотності, тоді як Україна намагається одночасно побудувати цифрову економіку та відповідати нормам, які нібито мають на меті обмежити її.

Проект AI Act закладає ризик-орієнтовану модель регулювання, яка є концептуально сильною, але містить і суттєві зони нормативної невизначеності. У периферійних юрисдикціях це створює небезпеку вторинної імітації, коли складні європейські конструкції формально відтворюються без належних механізмів оцінки ризику, контролю та правозастосування [23]. Передбачається, що наслідки Закону про штучний інтелект на український ринок праці будуть асиметричними та нелінійними, що ще більше посилить наслідки модернізації імітації. Автоматизація когнітивних функцій за допомогою штучного інтелекту становить загрозу не тільки для традиційних професій, але й для середнього класу, охоплюючи такі професії, як бухгалтерський облік, право, аналіз та середній менеджмент. Одночасно поява нових можливостей працевлаштування у сферах розробки, впровадження та підтримки систем штучного інтелекту зумовлює необхідність компетенцій, які не розвиваються українською освітньою інфраструктурою. Крім того, регулювання штучного інтелекту відповідно до європейських стандартів вимагає рівня експертизи, якого практично немає в Україні. Отже, виникає згубний цикл – без кваліфікованих експертів реалізація

нормативного регулювання недосяжна, а за відсутності регулювання створення ринку експертів стає неправдоподібним. Феномен модельованої модернізації очевидний у реплікації нормативних норм без встановлення необхідних умов для їх справжньої реалізації. Етичні настанови стали важливим елементом глобального врядування III, проте самі по собі вони не замінюють правозастосування та інституційного контролю. Для України це означає, що орієнтація лише на декларативні принципи «відповідального III» без механізмів виконання може відтворювати чергову форму імітаційної модернізації [14].

Оцінка впливу європейського цифрового регулювання на різні складові соціально-економічної системи України, проілюстрована в таблиці 2, підсилює системний характер пастки поверхневої модернізації: кожен аспект регулювання ЄС, призначений для зрілої цифрової економіки, породжує низку труднощів адаптації в українському контексті, де фундаментальні передумови для такого регулювання відсутні. Системні наслідки - починаючи від поляризації зайнятості до алгоритмічної дискримінації - виникають не просто як ненавмисні наслідки, а скоріше як природний результат спроби застосувати інструменти постіндустріального суспільства до соціально-економічної системи, яка все ще знаходиться на ранніх фазах цифровізації.

Таблиця 2. – Вплив європейського цифрового регулювання на компоненти соціально-економічної системи України

Table 2. – The Impact of European Digital Regulation on the Components of Ukraine's Socioeconomic System

Чинні євро-регламенти Current EU Regulations	Компонент Component	Характер впливу Nature of Impact	Системні ефекти Systemic Effects	Виклики адаптації Adaptation Challenges
AI Act	Ринок праці	Прискорення автоматизації когнітивної праці	Поляризація зайнятості та доходів	Відсутність системи перекваліфікації
AI Act	Освіта	Необхідність формування AI-компетенцій	Поглиблення розриву між елітною та масовою освітою	Неготовність педагогічних кадрів
AI Act	Охорона здоров'я	Потенціал покращення діагностики та лікування	Ризик алгоритмічної дискримінації пацієнтів	Відсутність якісних медичних даних
DORA	Фінансовий сектор	Підвищення вимог до операційної стійкості	Зростання витрат на цифрову безпеку	Залежність від іноземних технологій
DSA/DMA	Цифрові платформи	Обмеження монополістичних практик	Можливості для локальних гравців	Брак регуляторної експертизи
Data Act	Промисловість	Регулювання промислових даних	Необхідність модернізації виробництва	Технологічне відставання

*Джерело: розробка автора.

*Source: Author's own work.

Digital Operational Resilience Act (DORA) встановлює нову парадигму цифрової стійкості у фінансовому секторі, що для України означає необхідність радикальної реструктуризації підходів до управління операційними ризиками. Українські банки, особливо ті, що мають іноземний капітал, опиняються під подвійним регуляторним тиском як з боку європейських материнських структур, так і з боку національного регулятора.

Платформи виконують дедалі більше публічно значущих функцій, тому їхнє регулювання не може будуватися лише на дихотомії «ринок проти держави». Для України це особливо важливо у сферах цифрових сервісів і платформеної зайнятості, де слабкість державної спроможності підштовхує до фактичної приватизації регуляторних функцій [7]. Платформне суспільство характеризується тим, що соціальні, економічні та комунікативні потоки дедалі більше опосередковуються цифровими платформами та алгоритмами. За таких умов питання цифрової трансформації виходить за межі технологічної модернізації й перетворюється на проблему захисту публічних цінностей, включно зі справедливістю, підзвітністю та демократичним контролем [22]. Digital Services Act та Digital Markets Act встановлюють принципово нову архітектуру цифрової економіки, засновану на принципах чесної конкуренції, алгоритмічної прозорості та захисту прав користувачів. Для української соціально-економічної системи це передбачає необхідність переосмислення самої природи цифрових ринків.

Трансформація споживчих ринків, на які впливають Закон про цифрові послуги (DSA) та Закон про цифрові ринки (DMA), за своєю суттю матиме багатогранний та складний характер. Підвищення алгоритмічної прозорості, захист даних користувачів та введення обмежень на цільову рекламу незмінно змінять операційні парадигми цифрових платформ. Ця еволюція може прискорити перехід від парадигми, що характеризується «безкоштовними послугами в обмін на особисті дані», до парадигми, закріпленої в прямій монетизації за допомогою моделей підписки або фреймворків на основі комісій.

Перспективи просування механізмів державного управління цифровою трансформацією в Україні тісно пов'язані зі спроможністю узгодити прагнення цифрового лідерства з існуючими інституційними, економічними та соціальними обмеженнями. Просте повторення європейських нормативно-правових рамок без ретельного розгляду унікальних особливостей українського соціально-економічного ландшафту може ненавмисно посилити структурні дисбаланси та маргіналізувати значну частину населення.

Ретельний аналіз альтернативних моделей цифрової трансформації, зокрема нових концепцій економіки обміну даними та суверенної ідентичності, які набирають популярності у глобальному дискурсі, виявляє значну невідповідність між українськими практиками та потенційними шляхами розвитку. Ці інноваційні моделі ґрунтуються на принципах децентралізованого управління даними, що дозволяє користувачам підтримувати повний контроль за допомогою криптографічних механізмів, використовуючи репутаційні си-

стеми як альтернативу традиційному державному примусу та сприяючи гібридному забезпеченню довіри через поєднання алгоритмічних та інституційних рамок. У сучасному українському контексті спостерігається інша логіка розвитку цифрових систем. Замість розширення індивідуального контролю громадян над власними даними відбувається їх концентрація у межах платформ та державних інформаційних інфраструктур. Водночас механізми репутаційного врядування розвиваються повільно і здебільшого поступаються традиційним бюрократичним ієрархіям. У результаті довіра до цифрових рішень формується суперечливо: поряд із некритичною технологічною залежністю зберігається значний рівень суспільного скептицизму.

Досвід естонської X-Road ілюструє, що при належному проєктуванні складні криптографічні системи можуть залишатися непомітними для користувача, забезпечуючи при цьому повний контроль над їхніми даними [10;21], однак слід визнати, що X-Road не позбавлений недоліків і наразі накопичує певні недоліки, зокрема технічні обмеження, що стосуються його впровадження в країнах із значним населенням, таких як Україна.

Модель федеративної мережі представляє життєздатне рішення проблеми між централізованим урядовим наглядом та монополізацією приватних організацій. Замість того, щоб консолідувати обчислювальну потужність між різними постачальниками, система може функціонувати на основі принципів периферійних обчислень, використовуючи ресурси розподілених учасників. Помітним прикладом успішної реалізації є колективна європейська децентралізована платформа обміну даними GAIA-X, яка створює федеративну інфраструктуру даних із залученням численних організацій, позбавлених переважання окремих зацікавлених сторін [11;19]. Для України це має особливе значення в контексті прагнення досягти балансу між цифровим суверенітетом та інтеграцією у глобальні ланцюги створення вартості.

Європейська нормативна база, втілена в DSA та DMA, виявляє парадокс: намагаючись зменшити вплив технологічних гігантів, Європейський Союз ненавмисно встановлює регуляторні перешкоди, які можуть подолати лише корпорації, які мають бюджети дотримання в мільярдах. Українське законодавство, яке механічно повторює європейські стандарти без необхідної інституційної спроможності, служить лише для загострення питання імітаційної модернізації. За даними Офісу ефективного регулювання, витрати на відповідність українським малим підприємствам законодавства, подібному до GDPR, становлять 8% річного обороту, тоді як для великих корпорацій цей показник становить лише 0,3% [31]. Цей сценарій створює додаткові конкурентні переваги для монополістів під приводом захисту прав споживачів.

Порівняльний аналіз ситуації в Україні виявляє повторювані закономірності імітаційної модернізації на різних етапах розвитку (таблиця 3).

Таблиця 3. – Порівняння спільних патернів імітаційної модернізації на різних рівнях розвитку в ЄС і в Україні

Table 3. – Comparison of common patterns of imitative modernization at different levels of development in the EU and Ukraine

Ознака порівняння Comparison Criterion	Стислий опис ознаки Brief Description of the Criterion	ЄС EU	Україна Ukraine
Інституційна спроможність	рівень розвитку компетентних органів, здатність створювати, впроваджувати та забезпечувати виконання політики, а не лише її формування.	надлишковий рівень формалізму та спеціалізації навіть для інноваційних компаній. Регулятори мають високу потужність, але відсутня гнучкість	нормативне копіювання без фактичної інституційної бази виконавців; норми існують, але не діють
Регуляторна культура	мотивація і практика застосування норм – чи вони підтримують розвиток, чи створюють ризики і зловживання	превалює культ дотримання процедури (“compliance-driven”), що іноді витісняє орієнтацію на інновації	регулювання часто стає інструментом вибіркового тиску, що посилює корупційні ризики та непередбачуваність середовища
Економічно-технологічна автономія	ступінь залежності від зовнішніх технологій, корпорацій і ринків у процесі регулювання	декларуючи технологічний суверенітет, ЄС фактично зберігає залежність від американських цифрових платформ	Україна рухається за логікою «зовнішнього темника», тобто приймає норми ЄС, але не формує власної екосистеми чи стратегічної автономії
Політична логіка інтеграції	чи є європейська інтеграція реальною трансформацією, чи символічною формальністю?	надмірна бюрократизація зміщує акцент на процедури, а не на стратегічні результати	Україна часто “імітує успіх” через транспозицію актів без забезпечення змістовного ефекту або реального наближення стандартів

*Джерело: розробка автора.

*Source: Author's own work.

Досвід України у пристосуванні до європейських нормативних баз ілюструє феномен «подвійної імітації», коли регуляторні практики імітуються без справжнього дотримання. Законодавство, що стосується захисту персональних даних, яке було синхронізовано з GDPR, встановило формальні положення, які, на жаль, не дотримуються значною кількістю учасників ринку. Уповноважений з прав людини повідомив, що в 2023 році було зареєстровано понад 4500 випадків порушень у сфері захисту персональних даних, але примітно, що суттєві покарання не були виконані [38]. Така ситуація сприяє складному регуляторно-

му ландшафту: наявність формально жорстких нормативних актів, які не мають фактичного виконання, зменшує довіру громадськості до правової системи в цілому.

Дебати про справедливість алгоритмів відтворюють старіші суперечки політичної філософії щодо рівності, дискримінації та розподілу благ. У публічному управлінні це означає, що цифрові системи ухвалення рішень не є нейтральними інструментами, а вбудовують у себе певну нормативну логіку, яка повинна бути предметом окремого демократичного контролю [1]. AI Act, як останній компонент європейської нормативної бази, увічніює тенденцію моделюваного прогресу. Розмежовуючи категорії ризику та положення для систем штучного інтелекту «високого ризику», регулювання ненавмисно підкреслює технологічний розрив, з яким стикається Європа. Хоча Європейський Союз прагне регулювати технології, які він не виробляє, такі країни, як США та Китай, стоять на передньому плані розробки майбутнього покоління систем штучного інтелекту. Примітно, що американські фірми, такі як OpenAI, Anthropic та Google, інвестують десятки мільярдів у пошуки загального штучного інтелекту (AGI), тоді як їхні європейські колеги виділяють мільйони євро насамперед для юридичних консультантів, щоб орієнтуватися в нюансах Закону про штучний інтелект та забезпечити відповідність.

Централізована датська модель, зосереджена навколо Агентства з цифровізації (Digitaliseringsstyrelsen), гарантує єдині стандарти та швидке впровадження через сувору ієрархічну структуру управління. Усі державні установи зобов'язані використовувати єдину платформу (NemID/MitID для ідентифікації, Digital Post для зв'язку), яка сприяє економії масштабу та полегшує досвід для громадян. Згідно зі статистикою ОЕСР, Данія виділяє 0,13% свого ВВП на цифрову трансформацію свого державного сектору, досягаючи значного 95% охоплення населення цифровими послугами [18].

Федеральна модель Німеччини є прикладом конституційної основи нації: 16 федеральних штатів має окремі стратегії цифровізації, які гармонізовані через IT-Planungsrat (Рада з планування IT). Така домовленість виховує середовище, сприятливе для експериментів - Баварія займається розробкою блокчейн-рішень, Північний Рейн-Вестфалія зосереджується на штучному інтелекті, а Берлін проводить експерименти з відкритими даними. Однак координація між федеральними штатами залишається недостатньою: особа, яка переїжджає з Мюнхена до Гамбурга, стикається з різними системами, процедурами та стандартами. Фінансовий тягар, пов'язаний з цифровізацією, широко розсіяний: федеральний уряд виділяє 3,4 мільярда євро, федеральні штати вносять додаткові 5,2 мільярда, а місцеві муніципалітети інвестують 2,8 мільярда, але це відбувається без відповідної координації [16].

Гібридні моделі, які використовуються Францією та Румунією, мають на меті використовувати переваги як централізації, так і децентралізації. Наприклад, французька модель демонструє кілька ключових характеристик:

- Міжвідомча дирекція цифрової трансформації (DINUM) контролює стратегічну основу;
- FranceConnect пропонує єдину систему ідентифікації для всіх сервісів;
- регіони користуються автономією у виконанні, але при цьому діють в межах національних стандартів;
- бюджет у розмірі 2,3 мільярда євро, виділений на Францію 2030, надає пріоритет цифровій трансформації.

Румунська модель представляє такі визначальні риси:

- Румунське агентство з цифровізації (ADR) було засновано в 2020 році як підміністерський орган;
- акцент робиться на використанні європейських коштів (2,4 млрд євро від Фонду відновлення та стійкості);
- співпраця з приватним сектором спрямована на усунення технологічних затримок, хоча постійна корупція та бюрократія перешкоджають значному прогресу - лише 23% проєктів завершуються за графіком.

Україна офіційно більше узгоджена з румунською моделлю: успішне створення Міністерства цифрових справ у 2019 році як спеціалізованого суб'єкта, активне залучення міжнародної підтримки та відданість партнерству з ІТ-сектором. Однак перенаправлення державних ресурсів та орієнтація на війну в поєднанні з короткостроковою перспективою (з середини 2019 року до початку війни у лютому 2022 року) посилили наслідки практики та реформ, тоді як потреба населення у виживанні підкреслює недолік системного підходу, що призводить до «цифровізації проєктів», де успішні ініціативи (Дія, ProZorro) залишаються неінтегрованими в цілісну систему.

Україна, не будучи членом ЄС, зрозуміло, намагається відповідати європейським стандартам перспективної інтеграції, хоча і без доступу до фінансових ресурсів та інституційної підтримки. Цей сценарій завершується несприятливою ситуацією: витрати на дотримання вимог позбавлені взаємних переваг. Міністерство цифрових справ прогнозує, що фінансова вимога для узгодження з європейським цифровим законодавством становитиме 450 мільйонів євро до 2027 року, тоді як технічна допомога ЄС становитиме всього 34 мільйони євро [41].

Для нас надзвичайно важливо розробити власну модель цифрової трансформації, оскільки Україна має виразний досвід, що характеризується винятково високим рівнем цифровізації певних сервісів, що поєднується зі значним цифровим розривом. Крім того, ми повинні визнати іронію володіння сильним ІТ-сектором, тоді як наша цифрова економіка залишається вирішальною для виживання, особливо в період, коли ми пишаємося своєю цифровою стійкістю серед викликів конфлікту, що впливають із властивої інституційної вразливості. Очевидно, що ця модель повинна відійти від технологічного детермінізму і зосередитися на всеосяжній концепції цифрової трансформації як соціально-технічної діяльності, де технологія є лише інструментом, а не кінцевою метою.

Перехід від проєктно-орієнтованого підходу до системно-орієнтованого підходу в управлінні цифровою трансформацією, безперечно, має велике значення. Однією з характерних ознак цифрової трансформації є операційний розрив між

стратегічними цілями цифрової модернізації та їх практичною реалізацією, що проявляється у фрагментації процесів, нерівномірності якості послуг і відсутності цілісної системи координації [12]. Важливо вийти за межі ізольованих цифрових ініціатив, навіть тих, які можуть продемонструвати успіх, таких як Дія; нам справді потрібна цілісна стратегія трансформації соціально-економічної системи, яка визнає взаємозалежність між секторами, синергетичні ефекти та важливі соціальні наслідки. Ця спроба, безсумнівно, вимагатиме створення абсолютно нових інституційних механізмів координації, які виходять за межі звичайних міністерств та відомств - оскільки це виявилось надзвичайно ефективним.

Ефективна цифрова модернізація має оцінюватися не лише за швидкістю впровадження технологій, а й за тим, наскільки вона узгоджується з принципами добробуту людини, автономії, справедливості та підзвітності. Такий підхід важливий для України, оскільки дозволяє змістити акцент із вітринних цифрових рішень на реальний соціальний ефект та захист цифрових прав [6].

Висновки та перспективи подальших розвідок у даному напрямі. Дослідження механізмів державного управління цифровою трансформацією в Україні та ЄС виявило системний феномен «подвійної імітації», в якому Україна імітує не автентичні європейські практики, а скоріше їх спотворені нормативні бази, що призводить до накопичення розбіжностей та поглиблення структурних дисбалансів у соціально-економічній системі. Встановлена матриця показників якості показує, що в шести ключових областях цифрового регулювання (починаючи від GDPR до Закону про штучний інтелект) спостерігається зміна початкових цілей: замість того, щоб сприяти демократизації, ми бачимо концентрацію; замість забезпечення захисту існує підвищена вразливість; а замість стимулювання інновацій переважає стагнація.

У результаті такої асиметрії цифрова трансформація соціально-економічної системи набуває фрагментарного характеру та формує «острови цифрової ефективності», які співіснують із великими сегментами доцифрової економіки. Це призводить до посилення структурних диспропорцій, поглиблення цифрового розриву між секторами та соціальними групами, а також до виникнення нових форм платформної монополізації.

Порівняльний аналіз інституційних моделей управління цифровою трансформацією (включаючи централізовану датську, федеральну німецьку та гібридні французькі та румунські моделі) показав, що відсутність системного підходу, що ускладнюється механічною реплікацією європейських стандартів без необхідної інституційної спроможності для їх виконання, розвиває «токсичне регуляторне середовище», яке руйнує довіру до цифрових реформ.

Перспективи подальшого розвитку цифрової трансформації в Україні пов'язані з переходом від проєктно орієнтованої моделі цифровізації до системної моделі публічного управління, що передбачає інтеграцію цифрових сервісів, розвиток національної інституційної спроможності та формування механізмів захисту цифрових прав. Такий підхід дозволяє змістити акцент із вітринних технологічних рішень на довгострокову трансформацію соціально-економічної системи та підвищення її стійкості в умовах цифрової епохи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Binns R. Fairness in machine learning: Lessons from political philosophy. *Proceedings of Machine Learning Research*. 2018. Vol. 81. P. 149–159. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1712.03586>
2. Bradford A. The Brussels Effect: How the European Union Rules the World. Oxford : Oxford University Press, 2020. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190088583.001.0001>
3. Criveanu M. M., Popescu A. Digital technologies and the transformation of e-commerce in the European Union: Implications for economic growth and competitiveness. *Economies*. 2025. Vol. 14, No. 1. Article 5. <https://doi.org/10.3390/economies14010005>
4. De Gregorio G. The rise of digital constitutionalism in the European Union. *International Journal of Constitutional Law*. 2021. Vol. 19, No. 1. P. 41–70. <https://doi.org/10.1093/icon/moab001>
5. Dunleavy P., Margetts H., Bastow S., Tinkler J. New public management is dead—Long live digital-era governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*. 2006. Vol. 16, No. 3. P. 467–494. <https://doi.org/10.1093/jopart/mui057>
6. Floridi L., Cowls J., Beltrametti M., Chatila R., Chazerand P., Dignum V., Luetge C., Madelin R., Pagallo U., Rossi F., Schafer B., Valcke P., Vayena E. AI4People—An ethical framework for a good AI society: Opportunities, risks, principles, and recommendations. *Minds and Machines*. 2018. Vol. 28, No. 4. P. 689–707. <https://doi.org/10.1007/s11023-018-9482-5>
7. Helberger N., Pierson J., Poell T. Governing online platforms: From contested to cooperative responsibility. *The Information Society*. 2018. Vol. 34, No. 1. P. 1–14. <https://doi.org/10.1080/01972243.2017.1391913>
8. IMD. World Digital Competitiveness Ranking 2023. Lausanne : IMD, 2023. URL: <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness>
9. Janssen M., van der Voort H. Adaptive governance: Towards a stable, accountable and responsive government. *Government Information Quarterly*. 2016. Vol. 33, No. 1. P. 1–5. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2016.02.003>
10. Kalja A., Reitsma J., Saard M. e-Government in Estonia: Architecture of the X-Road interoperability platform. *Proceedings of the 19th Annual International Conference on Digital Government Research*. 2018. P. 1–10. <https://doi.org/10.1145/3209281.3209285>
11. Kotka T., Vargas C., Korjus K. Estonian e-residency: Redefining the nation-state in the digital era. Oxford Cyber Studies Programme Working Paper, 2015. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2626168>
12. Kovalenko M., Sikalo M., Kovalova T., Radchenko O., Velychko L., Nakisko O., Grybko O., Maistro S., Ryzhikova N. Development of an integrated quality management model in the context of digital transformation: public administration, education, economics. *Technology Audit and Production Reserves*. 2025. Vol. 6, No. 4(86). P. 46–61. <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2025.348540>
13. Krastev I., Holmes S. Explaining Eastern Europe: Imitation and Its Discontents. *Journal of Democracy*. 2018. Vol. 29, No. 3. P. 117–128. <https://doi.org/10.1353/jod.2018.0049>
14. Larsson S. On the governance of artificial intelligence through ethics guidelines. *Asian Journal of Law and Society*. 2020. Vol. 7, No. 3. P. 437–451. <https://doi.org/10.1017/als.2020.19>
15. Mergel I. A., Ganapati S., Whitford A. B. Agile: A new way of governing. *Public Administration Review*. 2021. Vol. 81, No. 1. P. 161–165. <https://doi.org/10.1111/puar.13202>
16. Mergel I., Edelmann N., Haug N. Defining digital transformation of government: A systematic review and research agenda. *Government Information Quarterly*. 2019. Vol. 36, No. 4. Article 101385. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2019.101385>
17. Mergel I., Edelmann N., Haug N. Defining digital transformation: Results from expert interviews. *Government Information Quarterly*. 2019. Vol. 36, No. 4. Article 101385. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2019.06.002>

18. OECD. 2023 OECD Digital Government Index. Paris : OECD Publishing, 2024. 38 p. <https://doi.org/10.1787/1a89ed5e-en>
19. Otto B., Steinbuss S., Teuscher A., Lohmann S. Gaia-X: A federated data infrastructure for Europe. *Communications of the ACM*. 2022. Vol. 65, No. 10. P. 64–73. <https://doi.org/10.1145/3555050>
20. Shkarlet S., Dubyna M., Zhuk O. The global digital economy market development and transformation of business competitive strategies. *Problems and Perspectives in Management*. 2025. Vol. 23, No. 4. P. 384–396. [https://doi.org/10.21511/ppm.23\(4\).2025.28](https://doi.org/10.21511/ppm.23(4).2025.28)
21. Tammet T., Vinkel P. Data exchange architecture in digital government: The case of Estonia's X-Road platform. *Government Information Quarterly*. 2023. Vol. 40, No. 4. Article 101861. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2023.101861>
22. van Dijck J., Poell T., de Waal M. The platform society: Public values in a connective world. New York : Oxford University Press, 2018. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190889760.001.0001>
23. Veale M., Zuiderveen Borgesius F. Demystifying the draft EU Artificial Intelligence Act—Analysing the good, the bad, and the unclear elements of the proposed approach. *Computer Law Review International*. 2021. Vol. 22, No. 4. P. 97–112. <https://doi.org/10.9785/cr-2021-220402>
24. Антимонопольний комітет України. Звіт про діяльність Антимонопольного комітету України за 2024 рік. Київ, 2025. 122 с. URL: <https://amcu.gov.ua/pro-nas/zvitnist/richni-zviti/zvit-2024>
25. Галушак О., Галушак М., Машлій Г. Цифровізація в Україні: еволюційні перетворення. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 2(81). С. 155–163. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.155
26. Державна служба якості освіти України. Моніторинг цифровізації вищої освіти в Україні : аналітичний звіт. 2024. 100 с. URL: <https://surl.li/ldpszs>
27. Заверуха І., Скоропад І. Вплив інновацій у банківських застосунках на клієнтський досвід та позиції банків на ринку. *Економіка та суспільство*. 2025. № 73. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-119>
28. Кретов Д., Міндова О. Цифровізація банківського сектору України: сучасний стан та перспективи розвитку. *Сталий розвиток економіки*. 2024. № 2(49). С. 223–228. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-35>
29. Малихін О. В. Цифровізація профільної середньої освіти як інструмент мінімізації навчальних втрат учнів в умовах воєнного стану. *Український педагогічний журнал*. 2024. № 4. С. 38–49. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-38-49>
30. Національний банк України. Річний звіт 2024: стійкість. Київ, 2025. 178 с. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2024.pdf?v=13
31. Річний звіт офісу BRDO за 2022 рік. Київ : BRDO, 2023. 64 с. URL: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/2022-BRDO-Report-Full-UA.pdf>
32. Сікало М. В. Від фрагментації до конвергенції: теоретична архітектура транзитивної державності у цифрову епоху. *Державне будівництво*. 2025. № 1(37). С. 152–170. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-1-11>
33. Сікало М. В. Концептуальна рамка для публічного управління соціально-економічними системами: від інструментального до субстанціонального розуміння цифрової трансформації. *Актуальні проблеми державного управління*. 2025. № 1(66). С. 67–87. <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2025-1-03>
34. Сікало М. В. Цифрова концепція електронного уряду в публічному управлінні: еволюція та сучасний стан. *Актуальні питання у сучасній науці*. 2025. № 6(36). С. 276–290. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-6\(36\)-276-290](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-6(36)-276-290)

35. Сікало М. В. Цифрова трансформація в публічному управлінні Харківщини: транзитивна модель та практичний досвід. *Інвестиції: практика та досвід*. 2025. № 18. С. 243–252. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.18.243>
36. Скорик О. О., Рябоконь Н. П. Цифрова трансформація моделі публічного управління: зарубіжний досвід та вітчизняні реалії. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2020. № 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.7.50>
37. Тищенко О. І., Тищенко В. В. Розвиток системи електронних платежів Національного банку України. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*. 2024. № 6(286). С. 129–140. <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2024-286-6-129-140>
38. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини. Щорічна доповідь про стан дотримання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2024 році. Київ : Офіс Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, 2024. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/249143.html>
39. Хаустова В. Є., Крячко Є. М., Бондаренко Д. В. Оцінка процесів цифровізації в країнах світу та Україні у світових індексах і рейтингах. *Бізнес Інформ*. 2024. № 9. С. 75–93. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-9-75-93>
40. Цифрова освіта в Україні: виклики та можливості. Київ : CEDOS, 2024. 45 с. URL: <https://cedos.org.ua/researches/tsifrova-osvita-v-ukraini-viklyky-ta-mozhlyvosti>
41. Шевченко І., Ухова Н. Просування європейської цифрової економічної інтеграції в контексті післявоєнного відновлення України. *Journal of European Economy*. 2025. Vol. 24, No. 2. Р. 211–226. <https://doi.org/10.35774/jee2025.02.211>

Стаття надійшла до редакції 28.02.2026 р.

Стаття рекомендована до друку 02.03.2026 р.

Опубліковано 30.05.2026 р.

Sikalo M. V.,

PhD in public administration,

Doctoral candidate at the department of economic policy and management,

Educational and Scientific Institute «Institute of Public Administration»

of V. N. Karazin Kharkiv National University,

4 Svobody Sq., Kharkiv, 61022, Ukraine

e-mail: sikalomv@i.ua <http://orcid.org/0000-0001-5949-5712>

THE IMITATIVE MODERNIZATION TRAP: ASYMMETRIES OF EUROPEAN DIGITAL REGULATION AND THE PUBLIC GOVERNANCE OF DIGITAL TRANSFORMATION IN UKRAINE'S SOCIO-ECONOMIC SYSTEM

Abstract. The article examines the paradoxical characteristics of the digital transformation of Ukraine's socio-economic framework within the framework of the Europeanization of digital governance. It substantiates the assertion that Ukraine has become ensnared in a cycle of imitative modernization, characterized by the superficial replication of European Union standards and the implementation of ostensible digital services occurring in the absence of sufficient institutional capacity, thereby exacerbating structural disparities and digital stratification. The objective of the study is to furnish a theoretical and methodological elucidation of the mechanism termed “double imitation” in the transference of EU regulatory paradigms (GDPR, AI Act, DORA, DSA/DMA, Data Act, eIDAS) to the Ukrainian milieu and its repercussions on various subsystems of the socio-economic framework. The methodological paradigm integrates systemic, institutional-cognitive, and comparative methodologies, critical policy analysis, case examinations of digital platforms, as well as an author-constructed matrix of qualitative indicators pertaining to “double imitation.”

Through a synthesis of empirical evidence from both European and Ukrainian contexts, the article illustrates that each component of digital regulation is subjected to two tiers of distortion: in EU member states – manifested through bureaucratization and the prevalence of a compliance-oriented logic, and in Ukraine – evidenced by the declarative essence of norms and the fragility of enforcement mechanisms. It is demonstrated that the outcome is the disaggregation of the digital sphere into discrete enclaves, an exacerbation of the digital divide, the precarization of labor, and an intensification of market monopolization. The scholarly novelty resides in the conceptualization of the “double imitation” trap as a pivotal risk of peripheral digital modernization and in the justification of a matrix of qualitative indicators for its diagnosis. The practical implications of the findings lie in establishing a foundation for transitioning from a project-centric to a systemic model of public governance regarding digital transformation, oriented towards inclusivity, digital rights, and the enhancement of national institutional capacity.

Keywords: *digital transformation, socio-economic system, public governance mechanisms, Europeanisation, imitative modernization, digital regulation, digital divide, institutional capacity.*

REFERENCES

1. Binns, R. (2018). Fairness in machine learning: Lessons from political philosophy. *Proceedings of Machine Learning Research*, 81, 149–159. <https://doi.org/10.48550/arXiv.1712.03586>
2. Bradford, A. (2020). The Brussels effect: How the European Union rules the world. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190088583.001.0001>
3. Criveanu, M. M., & Popescu, A. (2025). Digital technologies and the transformation of e-commerce in the European Union: *Implications for economic growth and competitiveness. Economies*, 14(1), 5. <https://doi.org/10.3390/economies14010005>
4. De Gregorio, G. (2021). The rise of digital constitutionalism in the European Union. *International Journal of Constitutional Law*, 19(1), 41–70. <https://doi.org/10.1093/icon/moab001>
5. Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S., & Tinkler, J. (2006). New public management is dead—Long live digital-era governance. *Journal of Public Administration Research and Theory*, 16(3), 467–494. <https://doi.org/10.1093/jopart/mui057>
6. Floridi, L., Cowls, J., Beltrametti, M., Chatila, R., Chazerand, P., Dignum, V., Luetge, C., Madelin, R., Pagallo, U., Rossi, F., Schafer, B., Valcke, P., & Vayena, E. (2018). AI4People—An ethical framework for a good AI society. *Minds and Machines*, 28(4), 689–707. <https://doi.org/10.1007/s11023-018-9482-5>
7. Helberger, N., Pierson, J., & Poell, T. (2018). Governing online platforms: From contested to cooperative responsibility. *The Information Society*, 34(1), 1–14. <https://doi.org/10.1080/01972243.2017.1391913>
8. IMD. (2023). World digital competitiveness ranking 2023. URL: <https://www.imd.org/centers/world-competitiveness-center/rankings/world-digital-competitiveness>
9. Janssen, M., & van der Voort, H. (2016). Adaptive governance: Towards a stable, accountable and responsive government. *Government Information Quarterly*, 33(1), 1–5. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2016.02.003>
10. Kalja, A., Reitsma, J., & Saard, M. (2018). e-Government in Estonia: Architecture of the X-Road interoperability platform. In *Proceedings of the 19th Annual International Conference on Digital Government Research* (pp. 1–10). <https://doi.org/10.1145/3209281.3209285>
11. Kotka, T., Vargas, C., & Korjus, K. (2015). Estonian e-residency: Redefining the nation-state in the digital era. Oxford Cyber Studies Programme Working Paper. <https://doi.org/10.2139/ssrn.2626168>
12. Kovalenko, M., Sikalo, M., Kovalova, T., Radchenko, O., Velychko, L., Nakisko, O., Grybko, O., Maistro, S., & Ryzhikova, N. (2025). Development of an integrated quality manage-

ment model in the context of digital transformation: Public administration, education, economics. *Technology Audit and Production Reserves*, 6(4(86)), 46–61. <https://doi.org/10.15587/2706-5448.2025.348540>

13. Krastev, I., & Holmes, S. (2018). Explaining Eastern Europe: *Imitation and its discontents*. *Journal of Democracy*, 29(3), 117–128. <https://doi.org/10.1353/jod.2018.0049>

14. Larsson, S. (2020). On the governance of artificial intelligence through ethics guidelines. *Asian Journal of Law and Society*, 7(3), 437–451. <https://doi.org/10.1017/als.2020.19>

15. Mergel, I. A., Ganapati, S., & Whitford, A. B. (2021). Agile: A new way of governing. *Public Administration Review*, 81(1), 161–165. <https://doi.org/10.1111/puar.13202>

16. Mergel, I., Edelmann, N., & Haug, N. (2019). Defining digital transformation of government: A systematic review and research agenda. *Government Information Quarterly*, 36(4), Article 101385. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2019.101385>

17. Mergel, I., Edelmann, N., & Haug, N. (2019). Defining digital transformation: Results from expert interviews. *Government Information Quarterly*, 36(4), Article 101385. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2019.06.002>

18. OECD. (2024). 2023 OECD digital government index. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/1a89ed5e-en>

19. Otto, B., Steinbuss, S., Teuscher, A., & Lohmann, S. (2022). Gaia-X: A federated data infrastructure for Europe. *Communications of the ACM*, 65(10), 64–73. <https://doi.org/10.1145/3555050>

20. Shkarlet, S., Dubyna, M., & Zhuk, O. (2025). The global digital economy market development and transformation of business competitive strategies. *Problems and Perspectives in Management*, 23(4), 384–396. [https://doi.org/10.21511/ppm.23\(4\).2025.28](https://doi.org/10.21511/ppm.23(4).2025.28)

21. Tammet, T., & Vinkel, P. (2023). Data exchange architecture in digital government: The case of Estonia's X-Road platform. *Government Information Quarterly*, 40(4), Article 101861. <https://doi.org/10.1016/j.giq.2023.101861>

22. van Dijck, J., Poell, T., & de Waal, M. (2018). The platform society: Public values in a connective world. Oxford University Press. <https://doi.org/10.1093/oso/9780190889760.001.0001>

23. Veale, M., & Zuiderveen Borgesius, F. (2021). Demystifying the draft EU Artificial Intelligence Act—Analysing the good, the bad, and the unclear elements of the proposed approach. *Computer Law Review International*, 22(4), 97–112. <https://doi.org/10.9785/cri-2021-220402>

24. Antimonopoly Committee of Ukraine. (2025). Annual report of the Antimonopoly Committee of Ukraine for 2024. URL: <https://amcu.gov.ua/pro-nas/zvitnist/richni-zviti/zvit-2024> [in Ukraine].

25. Halushchak, O., Halushchak, M., & Mashlii, H. (2023). Digitalization in Ukraine: Evolutionary transformations. *Halytskyi ekonomichnyi visnyk*, 2(81), 155–163. https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2023.02.155 [in Ukraine].

26. State Service for Education Quality of Ukraine. (2024). Monitoring of digitalization of higher education in Ukraine: Analytical report. URL: <https://surl.li/ldpszs> [in Ukraine].

27. Zaverukha, I., & Skoropad, I. (2025). The impact of innovations in banking applications on customer experience and banks' market positions. *Ekonomika ta suspilstvo*, 73. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-119> [in Ukraine].

28. Kreto, D., & Mindova, O. (2024). Digitalization of the banking sector of Ukraine: Current state and development prospects. *Stalyi rozvytok ekonomiky*, 2(49), 223–228. <https://doi.org/10.32782/2308-1988/2024-49-35> [in Ukraine].

29. Malykhin, O. V. (2024). Digitalisation of specialised secondary education as a tool for minimising learning losses during wartime. *Ukrainian Educational Journal*, 4, 38–49. <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2024-4-38-49> [in Ukraine].

30. National Bank of Ukraine. (2025). Annual report 2024: Resilience. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/annual_report_2024.pdf [in Ukraine].

31. Better Regulation Delivery Office. (2023). Annual report of the BRDO office for 2022. URL: <https://brdo.com.ua/wp-content/uploads/2023/05/2022-BRDO-Report-Full-UA.pdf> [in Ukraine].
32. Sikalo, M. V. (2025). From fragmentation to convergence: The theoretical architecture of transitive statehood in the digital era. *State Building*, 1(37), 152–170. <https://doi.org/10.26565/1992-2337-2025-1-11> [in Ukraine].
33. Sikalo, M. V. (2025). Conceptual framework for public governance of socio-economic systems: From instrumental to substantial understanding of digital transformation. *Actual Problems of Public Administration*, 1(66), 67–87. <https://doi.org/10.26565/1684-8489-2025-1-03> [in Ukraine].
34. Sikalo, M. V. (2025). Digital concept of e-government in public administration: Evolution and current state. *Topical Issues in Modern Science*, 6(36), 276–290. [https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-6\(36\)-276-290](https://doi.org/10.52058/2786-6300-2025-6(36)-276-290) [in Ukraine].
35. Sikalo, M. V. (2025). Digital transformation in public administration of the Kharkiv region: Transitive model and practical experience. *Investments: Practice and Experience*, 18, 243–252. <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2025.18.243> [in Ukraine].
36. Skoryk, O. O., & Riabokon, N. P. (2020). Digital transformation of the public governance model: Foreign experience and domestic realities. *Derzhavne upravlinnia: Udoslkonalennia ta rozvytok*, 7. <https://doi.org/10.32702/2307-2156-2020.7.50> [in Ukraine].
37. Tyshchenko, O. I., & Tyshchenko, V. V. (2024). Development of the electronic payment system of the National Bank of Ukraine. *Visnyk of Volodymyr Dahl East Ukrainian National University*, 6(286), 129–140. <https://doi.org/10.33216/1998-7927-2024-286-6-129-140> [in Ukraine].
38. Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights. (2024). Annual report on the observance and protection of human and civil rights and freedoms in Ukraine in 2024. URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Novyny/249143.html> [in Ukraine].
39. Khaustova, V. Ye., Kriachko, Ye. M., & Bondarenko, D. V. (2024). Assessment of digitalization processes in the countries of the world and Ukraine in global indices and rankings. *Business Inform*, 9, 75–93. <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2024-9-75-93> [in Ukraine].
40. CEDOS. (2024). Digital education in Ukraine: Challenges and opportunities. URL: <https://cedos.org.ua/researches/tsifrova-osvita-v-ukraini-viklyky-ta-mozhlyvosti> [in Ukraine].
41. Shevchenko, I., & Ukhova, N. (2025). Advancing European digital economic integration in the context of Ukraine's post-war recovery. *Journal of European Economy*, 24(2), 211–226. <https://doi.org/10.35774/jee2025.02.211> [in Ukraine].

The article was received by the editors 28.02.2026.

The article is recommended for printing 02.03.2026.

Published 30.05.2026.